

процесса; рассмотрены факторы которые влияют на восприятие речевого воспроизведения. Освещены специфические проблемы вокально-речевой культуры студентов-иностранцев на материале украинской вокальной классики. С учетом специфики подготовки в классе постановки голоса, автором очерчены дальнейшие направления исследования научовой проблемы формирования вокально-речевой культуры, формирования фонематического слухового опыта студентов музыкально-педагогических факультетов.

Ключевые слова: восприятие, воспроизведение. Украинские фонемы, речевое восприятие и воспроизведение, фонематический слух, формирование вокально-речевой культуры.

Lu Miaoni. Analysis of process of perception and reproducing of the Ukrainian phonemes the Chinese students on the initial stage in the class of the voice training

The article considers the problem of perception and reproduction of Ukrainian phonemes by Chinese students at the initial stage of training in the class of voice production. The specificity of the manifestation of the essence of the problem of perception and reproduction of the speech process in modern psychology is opened; analysis of common points of view in the domestic and foreign theory of perception of the speech process; factors that affect the perception of speech reproduction are considered. The specific problems of vocal-speech culture of foreign students on the material of Ukrainian vocal classics are highlighted. Taking into account the specifics of preparation in the classroom of voice production, the author outlines further directions of research of the scientific problem of the formation of vocal and speech culture, the formation of phonemic auditory experience of students of musical and pedagogical faculties.

Key words: management, vocal and choral activities, future music teachers, competence, communication.

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2018

УДК 378.016:78.071.2]:37.091.39

ЛЯН ХАЙЄ

*аспірант кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна
e-mail: haiyei@qq.com*

ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ

У статті представлені діагностичні методики вимірювання готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій у процесі вивчення дисциплін диригентсько-хорового циклу. Наведені методи, які сприяли діагностувальній роботі, а саме: анкетування, опитування (письмове – опитувальні листи та усне – інтерв'ю, бесіди), аналіз, узагальнення, синтез, систематизація, проєктивні діагностичні методи, спостереження, самооцінки. З урахуванням перебігу діагностувального етапу розроблено експериментальний інструментарій формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, вокально-хорове навчання, проектні технології, діагностика.

Радикальне підвищення вимог до професійного навчання у мистецькій сфері переорієнтовує зміст фахової підготовки майбутніх учителів музики у царину педагогічно-мистецької інноватики як умови всебічного формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців мистецької галузі. З цієї позиції актуалізується проблема формування готовності студентів факультетів мистецтв до вокально-хорової діяльності із застосуванням проектних технологій в аспекті самостійного конструювання студентами як проєктів власного фахового становлення, так і інтерпретаційних

проєктів удосконалення змісту і операційного наповнення вокально-хорового процесу.

Багатогранна професійна діяльність вчителя музики, зокрема її вокально-хоровий сегмент, передбачає майстерне оперування знаннями, уміннями і навичками, сформованими у процесі фахової підготовки, розвиненість мистецько-виконавської, аналітично-оцінної, художньо-образної сфер для продуктивного керівництва мистецьким навчанням учнів загальноосвітніх шкіл. Дослідно-проєктувальний напрям професійної діяльності вчителя музики сприяє інтенсифікації мистецько-

навчальних реалій, активізує, спрямовує вчителя музики на дослідження стану об'єктів і ситуацій навчального мистецького середовища, на інтелектуально-інформаційне забезпечення зміни дійсності, продуктом чого є управлінське рішення як проект покращання якісних характеристик навчального мистецького процесу. У процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики у вищих навчальних закладах мистецької освіти вокально-хорове мистецтво здійснює потужний вплив на студентів засобами багатой тематичної, жанрової та стилістичної палітри художнього матеріалу.

У даному зв'язку активізація у майбутніх учителів музики інтересу та любові до хорового мистецтва сприяє формуванню ціннісних орієнтацій та позитивної мотивації до моделювання проектів управління вокально-хоровою роботою учнів загальноосвітніх шкіл, що визначає рівень професійних і творчих прагнень студентів, які впливають на інтенсивність конструювання власних моделей самовдосконалення, активізацію спрямованості на оволодіння засобами розв'язання творчих завдань у вокально-хоровій роботі, самостійності у проектуванні мети і результату вокально-хорової діяльності, а відтак спрямовує студентів до проектування конструктивної самореалізації у процесі вокально-хорового навчання із застосуванням проектних технологій.

Дана проблема має досить ґрунтовну теоретико-методичну базу, підтверджену роботами з фахового навчання у сфері сучасної мистецької освіти (К. І. Завалко, А. В. Зайцева, А. В. Козир, О. М. Олексюк, Г. М. Падалка, О. Є. Реброва, О. П. Рудницька, В. І. Федоришин, О. П. Хижна, О. П. Щолокова та ін.); науковими працями з проблеми застосування проектних технологій в освіті (Г. Г. Ващенко, Дж. Дьюї, С. І. Заір-Бек, І. О. Колесникова, В. О. Мирошніченко, Н. Ю. Пахомова, О. М. Пехота, О. С. Полат, Д. С. Холл, А. В. Хугорської та ін.); ґрунтовними дослідженнями специфіки вокально-хорової діяльності (О. І. Анисимов, В. І. Антонюк, О. Г. Бенч, І. Г. Коваленко, П. А. Ковалик, А. В. Козир, А. П. Лащенко, Т. В. Смирнова, Л. О. Хлебнікова та ін.) та наукових досліджень Лінь Є, Лінь Хай, Лінь Сяо, Сі Даофен, Сунь Гоцян, Сунь Лінян, Шень Цзінь Ге, Ха Ту, Ху Манлі, Чжан Лу, Чжан Яньфень та інших.

Висвітлена у попередніх наших публікаціях значущість й актуальність проблеми формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій потребує подальшого оприлюднення отриманих результатів. У даному зв'язку діагностичний період фахової підготовки студентів

факультетів мистецтв дозволяє визначити рівні сформованості їх готовності до роботи з хором із застосуванням проектних технологій. Тому мета статті полягає у висвітленні перипетій констатуючого етапу експериментальної роботи з діагностування стану сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій.

Доцільно зазначити, що для проведення експериментальної роботи з діагностики формування означеного феномена, успішного вирішення дослідно-експериментальних задач, практичного підтвердження висунутих теоретичних припущень, намічено розв'язання наступних завдань: проаналізувати обізнаність студентів щодо специфіки вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій та перспектив фахового становлення під час створення конструктивних проектів вокально-хорової діяльності; з'ясувати ставлення майбутніх учителів музики до застосування проектних технологій у процесі роботи з навчальними вокально-хоровими колективами; дослідити рівні готовності студентів до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій; вивчити результати констатувального стану дослідно-експериментальної роботи.

На діагностичному етапі дослідно-експериментальною роботою було охоплено 282 студенти мистецьких факультетів педагогічних університетів. До експериментальних груп ми включали студентів II–IV курсів та студентів магістратури диригентсько-хорової спеціалізації, оскільки даний груповий ценз має виконавський і технологічний досвід вокально-хорової діяльності. Відтак, для проведення констатувального експерименту групи складались зі студентів, які свідомо ставились до вокально-хорової роботи, володіли достатньою мірою вокально-хоровими навичками і достатнім базисом відповідних компетенцій.

Для проведення діагностичних завдань впродовж експерименту були використані наступні методи: анкетування, опитування (письмове – опитувальні листи та усне – інтерв'ю, бесіди), аналіз, узагальнення, синтез, систематизація, проєктивні діагностичні методи, спостереження, самооцінки. Необхідною умовою ходу експериментальної роботи було застосування розроблених критеріїв і показників сформованості готовності студентів до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій та упорядкування отриманих результатів відповідно характеристик встановлених рівнів.

На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи передбачалось діагностування рівнів сформованості кожного з визначених

критеріїв готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій, для чого було підібрані діагностичні методики дослідження, які дали змогу скласти попереднє уявлення щодо рівнів сформованості означеного феномена. Для оцінки діагностичних даних нами була застосована дванадцятибальна шкала. За участю незалежного експертного журі та групи студентів, виставлялись оцінки після виконання конкретних завдань відповідно встановленим рівням сформованості досліджуваного феномена. Оцінки виставлялись у відповідні картки, підсумовувались та узагальнювались на фіналі кожного етапу.

Перший етап констатувального експерименту був спрямований на виявлення показників визначеного нами критерію – ступінь сформованості позитивного ставлення майбутніх учителів музики до проектної діяльності (показники: прояв стабільного інтересу до конструювання моделей самовдосконалення; активна спрямованість на оволодіння засобами розв'язання творчих завдань у вокально-хоровій роботі; вияв прагнення самостійно проектувати мету і результат вокально-хорової діяльності) у рамках діагностики мотиваційно-емоційного компоненту. Відповіді респондентів на тестові питання надали можливість встановити залежність між оптимальністю мотиваційно-емоційного комплексу і ступенем сформованості позитивного ставлення майбутніх учителів музики до проектної діяльності у процесі вокально-хорової підготовки за показником вияв стабільного інтересу майбутніх учителів музики до конструювання моделей самовдосконалення.

Діагностуючи вияв прагнення самостійно проектувати мету і результат вокально-хорової діяльності респондентам після практичних занять у хоровому класі було запропоновано зробити опис визначення та конкретизації мети вокально-хорової роботи і заповнити бланки опису цілей. Студенти мали максимально чітко описати те, що б вони самі могли зробити в результаті роботи над українськими народними піснями в оздобі М. Д. Леонтовича «Ой, сивая зозуленька», «Вишні-черешні розливаються», українськими народними піснями в оздобі Ф. М. Колеси «В гаю зелененькім», «З'їздив я коника».

Наступні тестові питання, запропоновані в анкеті, допомогли у вивченні ставлення студентів до проблеми застосування проектних технологій у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музики. За результатами першого етапу констатуючого етапу експерименту була встановлена адекватна відповідність реального стану охарактеризованим рівням сформованості дослі-

джуваного феномену (високий рівень – 14%; достатній – 18,8%; середній – 35,4%; низький – 31,8% досліджуваних).

Діагностика критерію, що визначає міру накопичення студентами проективних умінь та готовність їх застосування у вокально-хоровій роботі з навчальним колективом за показником уміння досліджувати інформацію, оперувати системою інтелектуальної дії відбувалась під час практичної роботи студентів контрольної групи з вокально-хоровими колективами та у процесі репетицій до проведення державної атестації з методики роботи з хором. Експертне оцінювання здійснювалось у процесі внесення результатів в індивідуальні карти проективних умінь.

Діагностування показників «уміння чітко визначати цілі, прогнозувати результати» та «самостійно створювати проекти інтерпретацій вокально-хорових творів» з метою виявлення особистісної спрямованості студентів до накопичення студентами проективних умінь та готовність їх застосування у вокально-хоровій роботі з навчальним колективом було проведено тестування та експрес-інтерв'ювання. Експертне оцінювання наявності у студентів умінь чітко визначати цілі, прогнозувати результати здійснювалось під час проведення моніторингу якості навчання під час якого студенти на практичному дитячому хоровому матеріалі демонстрували уміння досліджувати інформативний базис хорової партитури, виокремлювати особливості фразування, агогічних відхилень, характеру звуковедення, динамічного розвитку в загальній концепції художнього образу, конструювати на цьому тлі прохідні і довгострокові цілі втілення мистецького твору в звучанні уявного колективу, прогнозувати наслідки й доцільність їх досягнення.

За результатами експертної оцінки наявності умінь самостійно створювати проекти інтерпретацій вокально-хорових творів респонденти були розподілені на групи за відповідними рівнями – високий (2,5%), достатній (4%), середній (39,5%), низький (54%).

З'ясування ступеню сформованості критерію міри здатності студентів до самостійно-результативної презентації проектів у різновидах вокально-хорового навчання за визначеним показниками: уміння планувати етапи роботи; здійснювати управлінську дію на контролюючодіагностичній основі визначалась експертною групою впродовж спостережень за вокально-хоровою діяльністю студентів у процесі практичного роботи з хором студентів. Також, респондентам було запропоновано скласти тестову карту самооцінки ступеню власної комунікації з хором.

Респондентам пропонувалось оцінити кожне твердження запитальника за чотирибальною шкалою від 1 до 4 за означеними параметрами. Оцінки заносились у матрицю відповідей, де групувались за означеними параметрами. Публічна презентація власного інтерпретаційного проекту під час його втілення у звучанні хорового колективу впродовж практикуму роботи з хором дозволила виокремити певні групи студентів, у залежності від міри сформованості їх умінь цілеспрямовано-випереджено «на крок попереду» репрезентувати конструкт вокально-хорового проекту.

Індикаторами міри здатності студентів до самостійно-результативної презентації проектів у різновидах вокально-хорового навчання за визначеними показниками умінь планувати етапи роботи, здійснювати управлінську дію на контролюючо-діагностичній основі виступали: виявлення умінь щодо оперування масивом мистецької інформації (реагування, сприйняття, впізнання тощо); розуміння творчої ситуації, інтеграція та використання знань у нових ситуаціях (демонстрація знанневого тезаурусу, пошуку шляхів розв'язання проблем, конструювання змісту управлінської творчої дії); аналіз творчої ситуації, розподіл масиву інформації на складові (аналіз, виявлення, розмірковування, порівняння, оцінювання, протиставлення, ідентифікація, діагностування); синтез інформаційних блоків в єдиний масив (проекування варіантів та шляхів вирішення, комбінування, складання, екстраполяція, творення); порівняльна оцінка прохідних результатів, визначення цінності інформаційного продукту, відповідно цілей, стандартів і критеріїв (контроль, оцінювання, порівняння, ідентифікація, виправлення, корекція).

Експертна група виставила бали за 4 відповідності критеріям (повна, достатня, незначна, слабка).

Виведення середнього арифметичного за кожним показником дало змогу виявити міру здатності студентів до самостійно-результативної презентації проектів у різновидах вокально-хорового навчання (низький рівень – 43,2%; середній – 41% студентів; достатній – 9,5% студентів; високий – 6,3%).

Для виявлення показників визначеного нами критерію – ступінь усвідомленого оцінювання студентами результатів презентації проектів вокально-хорової роботи (показники: умінь дати самооцінку результатам утілення проекту, узгодити їх з початковими цілями; умінь виявити прорахунки і недоліки проекту, віднайти засоби корекції; умінь конструювати наступні цілі відповідно отриманого результату) діагностувальним інструментарієм послуговували тестові карти

рефлексивного осмислення студентами результатів презентації проекту та SMART-тести, які були запропоновані респондентам та експертній групі скласти після здачі модулів з дитячого хорового репертуару та практичної роботи з навчальним вокально-хоровим колективом.

Прояв умінь студентів конструювати наступні цілі відповідно отриманого результату констатувався впродовж заповнення студентами індивідуальної карти оцінювання результатів презентації проектів вокально-хорової роботи студентів на практичних заняттях. Заповнити її пропонувалось респондентам після оприлюднення та колективного обговорення з авторами проектного продукту практичної роботи з навчальним вокально-хоровим колективом на матеріалах української народної пісні в оздобі Ф. М. Колеси «Ой, гук мати», української народної пісні в оздобі Р. А. Скалецького «Ой, якби я була знала», української народної пісні в оздобі А. Т. Авдієвського «У перетітку ходила», китайської народної пісні в оздобі Мао Іюнь «Діалог квітів» тощо. Також, для отримання об'єктивних даних щодо визначення стану сформованості готовності майбутніх учителів до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій у рамках рефлексивно-корекційного компонента студентам було запропоновано заповнити самозвіт за результатами проектної діяльності за допомогою методу самоспостереження, методу самоаналізу, методу самооцінювання, методу самоконтролю.

У результаті підрахунку позитивних і негативних проявів респондентів на діагностичному етапі, за результатами ранжування ми умовно розподілили студентів за визначеними рівнями сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій. Так, низький рівень посіло 38,7% респондентів, середній – 41,5%; достатній – 11,3%; високий – 8,5% респондентів.

Таким чином, діагностувальне дослідження проходило у чотири етапи, а саме: перший етап був спрямований на вияв стабільного інтересу майбутніх учителів музики до конструювання моделей самовдосконалення; активної спрямованості студентів на оволодіння засобами розв'язання творчих завдань у вокально-хоровій роботі; прагнення самостійно проектувати мету і результат вокально-хорової діяльності; другий етап – на виявлення наявності у студентів умінь досліджувати інформацію, оперувати системою інтелектуальної дії; здатності чітко визначати цілі, прогнозувати результати, самостійно створювати інтерпретаційні проекти вокально-хорових творів; третій етап визначався виявленням наявності у студентів умінь планувати етапи роботи, здійснювати управлінську дію на контролюючо-діагностичній основі; зв'язувати

вплив комунікативної взаємодії у вокально-хоровій роботі з оптимальною результативністю досягнення цілей проекту; цілеспрямовано-випереджено «на крок попереду» репрезентувати продукт вокально-хорового проекту); четвертий етап було спрямовано на виявлення у студентів умінь дати самооцінку результатам утілення проекту, узгодити їх з початковими цілями; виявити прорахунки і недоліки проекту, віднайти засоби корекції; конструювати наступні цілі відповідно отриманого результату).

Отже, діагностувальний етап дослідно-експериментальної роботи дозволив визначити рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій. За результатами проведеної констатації був отриманий експериментальний інструментарій формування готовності майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи із застосуванням проектних технологій, що надає можливість перевірити його ефективність у перебігу формуального етапу дослідно-експериментальної роботи.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Процеси управління проектами : навч.- метод. посіб. / М. В. Гриньова, Н. М. Сас. – Полтава : ПНПУ, 2012. – 196 с.
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С. Полат: Уч. пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 272 с.
3. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А.В.Козир. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2008. – 378 с.
4. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. заведений / И.А.Колесникова, М.П.Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 288 с.
5. В.М. Подуровский Психологическая коррекция муз. пед. деят-ти / Подуровский В. М. – М. : «Владос», 2001. – 327 с.

References

1. Hryn'ova M. V. (2012). *Protsesy upravlinnya proektamy [Project Management Processes]*. Poltava : PNPU, 196 [in Ukrainian].
2. Polat E.S. (2005). *Novue pedahohycheskye y unformatsyonnye tekhnolohyy v systeme obrazovaniya [New pedagogical and information technologies in the education system]*. Moscow : Akademya, 272 [in Russian].
3. Kozir A.V. (2008). *Profesiina maisternist uchiteliv muziki_ teoriya i praktika formuvannya v sistemi bagatorivnevoi osviti. [The professional skills of teachers of music]*. Kyiv : NPU imeni M.P. Drahomanova, 378 [in Ukrainian].
4. Kolesnikova I.A. (2005). *Pedagogicheskoe proektirovanie. [Designing pedagogical]*. Moscow : Academy, 288 [in Russian].
5. V.M. Podurovskyy (2001). *Psyhkolohycheskaya korrektsyya muz. ped. deyat-ty. [Psychological correction of music. ped. activities]*. Moscow : «Vladoss», 327 [in Russian].

Лян Хайє Диагностика готовности студентов к применению проектных технологий в процессе вокально-хорового обучения

В статье представлены диагностические методики измерения готовности будущих учителей музыки к вокально-хоровой работе с применением проектных технологий в процессе изучения дисциплин дирижерско-хорового цикла. Представлены методы, которые способствовали диагностической работе, а именно: анкетирование, опрос (письменный – опросные листы и устный – интервью, беседы), анализ, обобщение, синтез, систематизация, проективные диагностические методы, наблюдение, самооценки. С учетом течения диагностического этапа разработан экспериментальный инструментальный инструментарий формирования готовности будущих учителей музыки к вокально-хоровой работе с применением проектных технологий.

Ключевые слова: будущие учителя музыки, вокально-хоровое обучение, проектные технологии, диагностика.

Liang Haiye. Diagnostics of students' readiness for application of project technologies in the process of vocal-choral learning

The article presents diagnostic methods of measuring the readiness of future music teachers to vocal and choral work using project technology in the process of studying the disciplines of the conductor-choral cycle. In the article it is proved that in the process of professional training of future music teachers in higher educational institutions of arts education vocal and choral art carries a powerful influence on students by means of a rich palette of artistic material. The author relies on modern concepts of humanization of artistic education, which emphasizes the need for the formation of the creative personality of future specialists in the field of music, ready for application of project technologies in future professional activities. The author's main goal of the article is to observe the progress of the preliminary stage of experimental and experimental work. The article presents the methods that helped to diagnose work, namely: questionnaires, questionnaires (written and oral), analysis, synthesis, synthesis, systematization, projective diagnostic methods, observation, self-esteem. In the work the author considers it necessary to diagnose the correspondence of readiness of students to the developed criteria and indicators of formation of readiness of students to vocal-choral work with the use of project technologies to highlight the results obtained in accordance with the characteristics of the established levels. The article presents a step-by-step process and the results of counting positive and negative manifestations of respondents at the diagnostic stage. The author of the article concludes that, based on the results of the statement, an experimental tool for forming the readiness of future music teachers for vocal and choral work using project technology was developed, which provides an opportunity to test its effectiveness during the formation of the experimental stage of experimental work.

Key words: future music teachers, vocal-choral education, project technology, diagnostics.

Стаття надійшла до редколегії 11.02.2018